

Govor visokog predstavnika i specijalnog predstavnika EU Miroslava Lajčaka na konferenciji o smjernicama BiH na putu ka Evropskoj uniji

u organizaciji Vijeća stranih investitora

Investicije znače radna mjesta

Dame i gospodo,

Hvala što ste me zamolili da vam se ovog popodneva pridružim. Bila mi je posebna želja da učestvujem u ovom forumu jer je on zamišljen kao dijalog. Nisam ovdje da bih vam se samo obratio i onda otišao; ovdje sam da bih vam se obratio, a onda čuo i ono što vi imate reći.

Nije ovdje riječ o pukoj kurtoaziji. Činjenica je da u Bosni i Hercegovini nema dovoljno dijaloga između kreatora politike i drugih aktera, a ovaj problem je osobito akutan u ekonomskom polju.

U javnoj debati politički argumenti obično nadvladavaju praktične.

Napori na modernizaciji zakona iz oblasti trgovine i jačanju bankovnog sistema, na primjer, bespotrebno su politizirani. Premalo se razmišlja o tome kako ovakve inicijative podstiču privredu i otvaranje novih radnih mjesta. Umjesto toga, težište se stavlja na to koliko bi one ojačale odnosno oslabile državu, ojačale ili oslabile entitete.

Mislim da je to zato što su političari bolji od privrednika kada je riječ o privlačenju pažnje javnosti na njihove ciljeve.

Jedna od stvari koju bih danas htio naglasiti je da privrednici – a osobito strani investitori – moraju postati glasniji, posebno kada govore o iskustvu iz svojih zemalja.

Za neke od vas to je možda protivno vašim željama. Suzdržanost je često najefikasniji odgovor na probleme kao što je glomazan birokratski aparat ili smišljeno nefunkcionalni propisi. Ali, dugoročno gledano, suzdržanost za rezultat ima poslovno okruženje koje odbija investicije i radna mjesta, koji odlaze u zemlje koje preduzećima nude bolje uslove.

Upravo to se desilo u Bosni i Hercegovini.

Konsenzus o ekonomskim pitanjima

Čak i tokom najtežih perioda političkih previranja posljednjih mjeseci, ekonomska politika je ostala oblast gdje je bilo moguće osigurati funkcionalan konsenzus.

Ne treba previše razmišljati da bismo bili svjesni da se, na zalost, ne zuri sa izradom zakonskih rjesenja za ekonomska pitanja. No, istovremeno, ne bismo smjeli omalovažavati ono što jeste postignuto.

Činjenica je da politički establišment ima kapacitete kada je riječ o ekonomiji . Ali suviše često nedostaje politička volja da se ekonomske reforme provedu.

Mislím da ste svi upoznati sa *Platformom za akciju*, koja predstavlja spisak prioriternih ekonomskih zadataka na koje su se tri premijera i gradonačelnik Brčkog obavezali u oktobru prošle godine.

Pa, lideri u vlasti počeli su izvršavati svoje obaveze.

Zakoni o prihodima i porezu na dobit Federacije BiH usvojeni su početkom februara; u februaru je također Vijeće ministara usvojilo i Zakon o lijekovima, koji se sada nalazi u Parlamentu.

Kao što je dogovoreno u *Platformi*, entitetski premijeri i vlade počeli su održavati redovne sastanke u cilju koordiniranja ekonomske politike. Međutim, oni nisu počeli da u potpunosti uključuju ekonomske učesnike u pripremu ili održavanje ovih sastanaka.

Ovo su relativno skromni koraci, ali vjerujem da su značajni. U vrijeme kada su se politički lideri našli u ćorsokaku u pogledu političkih pitanja, načinili su pomake u pogledu ekonomskih pitanja.

Ono što treba sada da se dogodi jeste da se ovi pomaci proširuju i ubrzavaju.

Jedan od najhitnijih operativnih zadataka jeste promovirati fiskalnu održivost putem postizanja sporazuma o stalnoj metodologiji raspodjele prihoda u Upravi za indirektno oporezivanje i uspostavljanjem Nacionalnog fiskalnog vijeća.

Ovo je apsolutno potrebno za stvaranje fiskalno održive države. To će također pomoći u unapređenju kreditnog rejtinga BiH za dobrobit poslovnih subjekata i građana.

Međunarodna podrška

Na sastanku održanom prošlog mjeseca, Vijeće za implementaciju mira navelo je korake koji se trebaju poduzeti prije nego što dođe do zatvaranja OHR-a i prebacivanja većeg dijela njegovih nadležnosti na Ured specijalnog predstavnika Evropske unije.

Vijeće je organima vlasti postavilo pet ciljeva putem čije realizacije mogu demonstrirati sposobnost i opredijeljenost za preuzimanje pune odgovornosti za upravljanje Bosnom i Hercegovinom.

Prva četiri od ovih pet ciljeva su na ovaj ili onaj način povezani sa cjelokupnim naporima koji se ulažu u oblasti ekonomske reforme, a peti – vladavina zakona – ima suštinski uticaj na poslovno okruženje.

Organi vlasti moraju riješiti pitanje državne i vojne imovine; moraju završiti implementaciju Konačne arbitražne odluke za Brčko; moraju uspostaviti potrebne administrativne i pravne strukture kako bi se osigurala fiskalna održivost države; i moraju demonstrirati da je vladavina zakona zaživjela u politici, upravi i svakodnevnom životu u Bosni i Hercegovini.

Pored toga, Vijeće za implementaciju mira neće razmatrati zatvaranje OHR-a sve dok Bosna i Hercegovina i EU ne potpišu SSP, i dok samo Vijeće za implementaciju mira ne donese pozitivnu procjenu ukupne političke i sigurnosne situacije.

Svenarodna podrška

Reforme se mogu provoditi dalje samo ako budu imale svenarodnu podršku, a imat će svenarodnu podršku samo ako narod bude razumio šta se očekuje od reformi u smislu njihovog funkcioniranja i ostvarenja. Možda izgleda da se ovo samo po sebi podrazumijeva, ali činjenica je da mnogi građani u Bosni i Hercegovini posmatraju ekonomske reforme sa značajnom dozom

skepticizma.

Istovremeno postoji sumnja u investicije i namjere investitora.

Ja prepoznajem ovaj skepticizam i sumnju, jer i u mojoj zemlji, Slovačkoj, situacija je bila ista.

Ipak, rezultati koje smo mi postigli pokazuju da se ekonomska tranzicija može ostvariti samo ako se oslobodi moć poduzetništva – a ona se može osloboditi jedino ako se do šire javnosti ispravno prenese poruka da su investicije u stvari radna mjesta.

Ta poruka je da članovi Vijeća za strane investicije moraju govoriti glasnije.

Morate vikati na sav glas i to pravo u uho političara i birokrata.

Model za transformaciju

To nije nova poruka – ali okolnosti u kojima se sada ova poruka može prenijeti *jesu* nove.

Bosna i Hercegovina i EU su u decembru parafirale Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju. Nadam se da će biti moguće da se ovaj sporazum potpiše prije ljeta.

Ovo zemlju postavlja u potpuno drugačiju poziciju nego prije.

Bosna i Hercegovina sada u stvari ima model za ekonomsku transformaciju i jasan politički poticaj – konačno članstvo u EU – za implementaciju ovog modela.

Stvari će se poboljšati i ukoliko se napredak na putu ka integraciji održi, stvari će se brzo poboljšati.

Ovo će zahtijevati energične napore na zakonodavnom polju, ali

se može uraditi. *Uradile su* to zemlje – uključujući i moju vlastitu – koje su započele proces pristupanja sredinom devedesetih godina prošlog vijeka.

Na početku ovog procesa svaka od ovih zemalja je vodila intenzivnu javnu debatu u vezi sa tim šta se mora uraditi, na koji način se mora uraditi i zašto se mora uraditi – na taj način, svi su imali jasnu ideju o tome šta zemlja, kolektivno, pokušava ostvariti.

Zbog toga sam u svojstvu specijalnog predstavnika EU počeo kampanju koja će potaknuti javnu debatu među građanima Bosne i Hercegovine o tome kako oni vide svoju evropsku budućnost i kako se ta budućnost može pretočiti u stvarnost. Sada sam u procesu susretanja sa građanima širom zemlje kako bih saslušao njihove bojazni i težnje, te kako bih direktno razgovarao sa njima šta proces integracije u EU uključuje i šta može pružiti. Ova debata se odvija na sastancima u gradskim vijećnicama, a također i on-line.

Smatram da poslovna zajednica mora učestvovati u javnom dijalogu o integraciji u EU. Ekonomska reforma predstavlja ključni element u usvajanju *acquis communautaire*, a vi razumijete ekonomsku reformu bolje od ikoga.

Ljudi koji upravljaju poduzećima, koji otvaraju radna mjesta, isplaćuju plate i svoju pažnju fokusiraju na to da klijente održe zadovoljnim, znaju šta nije u redu sa ekonomijom i šta se mora uraditi kako bi se ekonomija popravila. Morate se potruditi da se vaš glas čuje i da aktivno utičete na ekonomske reforme.

Unapređenje investicione klime u BiH

Postoje jasni i praktični zadaci koji moraju biti hitno realizirani, kako bi investicijska klima u Bosni i Hercegovini postala konkurentna i produktivna.

Pravne, fiskalne i administrativne razlike između entiteta te među kantonima i dalje predstavljaju ogroman i izuzetno štetan destimulans investicijama u ovoj zemlji.

Rezultat takve situacije je manje radnih mjesta i više siromaštva.

Ako bi jedinstven ekonomski prostor bio uspješno konsolidovan, mogućnost nagle ekspanzije poslova i radnih mjesta bi rasla eksponencijalno.

Ljudi u ovoj prostoriji su najbolje kvalificirani da lobiraju u tom pravcu. Investitori su često izloženi kritici zbog pokušaja da utiču na donosioce politika. Ja bih rekao da je u Bosni i Hercegovini problem upravo obratan. Vi niste učinili dovoljno kako bi natjerali organe vlasti da podrže vaše ciljeve.

S tim u vezi, želim predložiti da vi kao poslodavci pružite snažnu podršku i insistirate na uspostavi Ekonomskog i socijalnog vijeća BiH. Ekonomski i socijalni dijalog mora dobiti institucionalizirani okvir, a vi biste u budućnosti imali uticaja na reforme u sektoru rada i zapošljavanja, te druga pitanja u vezi sa ekonomijom.

Također želim pozvati članove Vijeća stranih investitora da iskoristite svaku priliku kada razgovarate sa predstavnicima organa vlasti da ih podsjetite na obaveze koje su šefovi Vlade preuzeli kada su potpisali *Platformu za akciju*. Ove obaveze predstavljaju konkretne korake ka boljem poslovnom okruženju u ovoj zemlji – a to je dobro za biznis i dobro je za svakog građanina.

Hvala.